

Nowelizacja Prawa bankowego dotycząca rachunków „uśpionych”.

Paweł Tański

W dniu 13 listopada 2015 r. w Dzienniku Ustaw RP została ogłoszona ustawa z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1864) dotycząca problematyki tzw. uśpionych rachunków bankowych. Zgodnie z treścią uzasadnienia do senackiego projektu ww. ustawy nowelizującej. Prawo bankowe, podstawowe cele nowelizacji stanowiły: uregulowanie problematyki rachunków nieaktywnych (tzw. „uśpionych”), określenie wpływu śmierci posiadacza rachunku na zawartą umowę rachunku bankowego, ułatwienie dostępu do informacji o rachunkach spadkobiercom i zapisobiercom ich posiadacza, a w konsekwencji także ograniczenie problemów następców prawnych z wypłatą należnych im z tytułu spadkobrania środków pieniężnych. W dodanym nowelizacją do Prawa bankowego przepisie art. 59a ust. 1 przyjęto, iż rachunek „uśpiony” to rachunek bankowy, w stosunku do którego posiadacz w okresie 10 lat nie wykazał żadnej aktywności.

Impulsem do wprowadzenia nowelizacji Prawa bankowego w powyższym zakresie były docierające do projektodawców głosy obywateli, którym pomimo posiadania przez nich tytułu prawnego do spadku po posiadaczu rachunku, podmioty prowadzące rachunki często odmawiały udzielenia szczegółowych informacji o prowadzonych dla posiadacza rachunkach.

Do najważniejszych zmian wprowadzanych ww. ustawą nowelizującą należy niewątpliwie zaliczyć:

1. nałożenie na banki obowiązku poinformowania, przy zawieraniu umowy rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej, w sposób zrozumiały dla posiadacza tego rachunku, o możliwości wydania przez niego dyspozycji wkładem na wypadek śmierci oraz o treści art. 56 Prawa bankowego dotyczącego takich dyspozycji. W przypadku powzięcia przez bank informacji o śmierci posiadacza rachunku, który wydał dyspozycję wkładem na

wypadek śmierci, bank będzie obowiązany niezwłocznie zawiadomić wskazane przez posiadacza rachunku osoby o możliwości wypłaty określonej kwoty.

2. wprowadzenie zasady, zgodnie z którą umowa rachunku bankowego, którego posiadaczem jest osoba fizyczna, niezawarta w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej, ulega rozwiązaniu wraz z:

- dniem śmierci posiadacza rachunku

albo

- upływem 10 lat od dnia wydania przez posiadacza rachunku ostatniej dyspozycji dotyczącej tego rachunku, a w przypadku gdy umowa przewiduje prowadzenie więcej niż jednego rachunku - tych rachunków, chyba że umowa rachunku oszczędnościowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej była zawarta na czas oznaczony dłuższy niż 10 lat. Na co najmniej 6 miesięcy przed upływem wyżej wskazanego okresu bank będzie obowiązany poinformować posiadacza rachunku bankowego o skutkach upływu tego okresu. Za dyspozycję, o której mowa powyżej, nie będzie uznawane postanowienie umowne przewidujące, w razie braku wypowiedzenia, odnowienie umowy rachunku bankowego zawartej na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat. Jeżeli na skutek odnowienia umowa wiązałaby dłużej niż 10 lat od jej zawarcia, warunkiem odnowienia będzie wydanie przez posiadacza rachunku takiej dyspozycji (brak dyspozycji będzie skutkowało wygaśnięciem umowy).

Pomimo rozwiązania umowy zgodnie z powyższymi zasadami, umowę będzie uważać się za wiążącą do chwili wypłaty przez bank środków pieniężnych osobie posiadającej do nich tytuł prawny, chyba że stan środków pieniężnych na tym rachunku nie będzie przekraczał kwoty minimalnej określonej w umowie (konstrukcję tego rozwiązania zaczerpnięto z art. 749 Kodeksu cywilnego).

Nowelizacja przewiduje również, że upływem 5 lat od dnia wydania ostatniej dyspozycji dotyczącej rachunku bankowego, którego posiadaczem jest osoba fizyczna, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, bank będzie obowiązany wystąpić do ministra właściwego do spraw wewnętrznych o udostępnienie danych z rejestru PESEL umożliwiających

ustalenie, czy posiadacz rachunku żyje. W przypadku gdy umowa przewiduje prowadzenie więcej niż jednego rachunku, termin ten liczy się od dnia wydania ostatniej dyspozycji dotyczącej tych rachunków.

Umowa rachunku oszczędnościowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej zawarta na czas oznaczony dłuższy niż 10 lat będzie mogła zostać odnowiona, jeżeli posiadacz rachunku wyda taką dyspozycję. Taką dyspozycją nie będzie jednak postanowienie umowne przewidujące, w razie braku jej wypowiedzenia, odnowienie umowy. Brak dyspozycji będzie skutkowało wygaśnięciem umowy.

Ponadto, z upływem 3 miesięcy od dnia wygaśnięcia umowy rachunku bankowego, którego posiadaczem jest osoba fizyczna, niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, zawartej na czas oznaczony, w razie braku wcześniejszej dyspozycji wypłaty środków pieniężnych, bank będzie obowiązany wystąpić do ministra właściwego do spraw wewnętrznych o udostępnienie danych z rejestru PESEL umożliwiających ustalenie, czy posiadacz rachunku żyje.

Omawiane zmiany w zakresie m.in. obowiązku informowania przez banki o możliwości dyspozycji wkładem na wypadek śmierci oraz o rozwiązaniu umów rachunku bankowego z dniem śmierci posiadacza lub z upływem 10-letniego okresu od dnia wydania ostatniej dyspozycji nie będą dotyczyły jednak tzw. rachunków wspólnych, o których mowa w art. 51 Prawa bankowego.

Należy przypomnieć, że zgodnie z obowiązującym dotychczas art. 60 Prawa bankowego, jeżeli umowa rachunku bankowego nie stanowi inaczej, ulega ona rozwiązaniu, gdy w ciągu dwóch lat nie dokonano na rachunku żadnych obrotów, poza dopisywaniem odsetek, a stan środków pieniężnych na tym rachunku nie przekracza kwoty minimalnej określonej w tej umowie. Przepis ten nie dostarczał zatem odpowiedzi na pytanie, jak należy postąpić w sytuacji, gdy pomimo braku aktywności posiadacza rachunku przez określony czas, stan środków na rachunku był wyższy od kwoty minimalnej określonej w umowie.

3. nałożenie na banki obowiązku prowadzenia centralnej informacji o rachunkach. Banki w tym celu mogą utworzyć spółkę handlową, bądź prowadzić ją może izba rozliczeniowa, o której mowa w art. 67 Prawa bankowego.

Jednocześnie, każdy bank będzie obowiązany udzielić posiadaczowi rachunku bankowego, będącemu osobą fizyczną, oraz osobie, która uzyskała tytuł prawny do spadku po posiadaczu rachunku, zbiorczej informacji o:

- rachunkach bankowych posiadacza, w tym rachunkach wspólnych - bez wskazania danych współposiadacza,
- umowach rachunku bankowego posiadacza rozwiązanych albo wygasłych z przyczyn, o których mowa w art. 59a ust. 1-3 znowelizowanego Prawa bankowego,
- rachunkach posiadacza rachunku bankowego prowadzonych w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, w tym rachunkach wspólnych - bez wskazania danych współposiadacza,
- umowach rachunków posiadacza rachunku bankowego prowadzonych w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej rozwiązanych albo wygasłych z przyczyn, o których mowa w art. 13a ust. 1-3 znowelizowanej ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Powyższe oznacza, że osoba posiadająca tytuł prawny do środków zgromadzonych na rachunku bankowym będzie mogła uzyskać w dowolnym banku informację dotyczącą wszystkich rachunków danego posiadacza lub spadkodawcy. W zbiorczej informacji zostaną wskazane: podmiot, który prowadzi albo prowadził rachunek, numery rachunków oraz informacja, czy rachunki są nadal prowadzone. Zbiorczą informację bank będzie obowiązany pozyskać z centralnej informacji niezwłocznie po otrzymaniu pisemnego żądania od osoby uprawnionej i zweryfikowaniu jej tytułu prawnego. Zbiorczą informację bank będzie obowiązany dostarczyć osobie, która wystąpiła z żądaniem, niezwłocznie po jej pozyskaniu z centralnej informacji. Zbiorcza informacja może być dostarczana odpłatnie, przy czym opłata nie może być wyższa niż koszt wygenerowania takiej informacji. Z uwagi na fakt, że generowanie informacji będzie następowało w systemie teleinformatycznym, koszt uzyskania takiej informacji nie powinien być wysoki.

Nowelizacja wprowadza również stosowne zmiany w zakresie m.in. dostępu do danych stanowiących tajemnicę bankową, przekazywania przez banki określonych informacji gminie

ostatniego miejsca zamieszkania posiadacza rachunku bankowego oraz w zakresie nadzoru bankowego. Przewidziano także zasady regulujące wpływ nowelizacji na umowy zawarte przed dniem jej wejścia w życie.

W związku ze zbliżonym charakterem rachunków bankowych i rachunków klientów spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych, analogiczne zmiany wprowadzono w ustawie z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Wprowadzane nowelizacją zmiany wejdą w życie z dniem 1 lipca 2016 r., za wyjątkiem przepisu nowelizującego ustawę z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (w zakresie dostępu do informacji potwierdzających zgon), który wejdzie w życie 1 stycznia 2016 r.

Paweł Tański

Radca prawny

Doktorant w INP PAN